

dir tu

notes sobre *Si són flors* de Miquel Bezares

—BLANCA LLUM VIDAL—

Una fotografia de Jaume Oliver prologa el llibre de Miquel Bezares. Una imatge en moviment o borrosa. Una imatge en blanc i negre, per dir-ho així. Diguem-ho així perquè li suposem els colors que hi havia i que la imatge no té. Potser feia sol. Potser era una mena de boira o de núvol gegant. Potser el mar era blau o potser hi havia tots els colors barrejats a les aigües. Però no és blanca ni negra, la imatge: és grisa.

Mancat de brillantor, de relleu, no gens notable, diu el sentit figurat del color gris. I no: el gris es multiplica i s'escampa i no hi ha manera de considerar-lo estancat ni avorrit. És allò que s'agafa i que no. Allò que tens a les mans i que s'esmuny. Allò que t'arriba i se'n va i que importa per això. Perquè no necessita altaveus ni fer cerimònies brutals ni cridar més que la resta. Perquè la calma és rebel i el que és discret pot ser insurrecte. Hi ha terra, a la imatge. I el mar. I l'horitzó que esparvera. I les herbes i els arbres i les ombres dels arbres que no se sap on comencen i on acaben. I les branques vinclades i les arrels intuïdes. I algun vaixell, sembla. O una barqueta. O un escull que les ones maltracten i que cuiden alhora. I una persona. També hi ha una persona i no seria el mateix sense ella. El gris de les cames es fon gairebé amb el gris de les plantes d'en terra, però no ben bé ni del tot. El gris del cos i del cap, en canvi, no s'hi fon gens, amb el gris de darrere, del mar.

Hi ha un rostre, a la imatge. Tant és, que no se li vegi la cara. Perquè l'esquena o els peus poden ser el rostre, també. Això ho diu Emmanuel Lévinas, que de l'altre en diu rostre. L'altre que ens crida, que ens interpel·la. Exposar-me a la vulnerabilitat del rostre és posar-me en qüestió. A l'altre que em dec. És un paisatge, la imatge. Un indret natural. Una sèrie d'elements geogràfics i una persona. És important que ella hi sigui i que aparegui de la manera en què apareix: separada del mar i del cel i de la terra i en contacte amb el mar i amb el cel i amb la terra. Tota sola, diferenciada, fent possible, així, que algú digui *tu* i que aquest *tu* sigui ella.

Potser *Si són flors* és *inici*: començament d'una frase amb valor de 'considerat possible que siguin flors' podria passar, per exemple, i passa en el darrer poema del llibre, que «si són flors cremen». Si *Si són flors* és *inici*, llavors *Si són flors* és *espera* en la mesura en què cal un *després* que digui què passa si ho són (que cremen) o què provoca que ho siguin o què passaria si no. Si *Si són flors* fos *espera*, aquest llibre seria una manera de dir la *possibilitat*, el *germen*, el *forat* des d'on tal vegada floreix, la *virtualitat*, la *potència*.

Però potser *Si són flors* és resposta i si *Si són flors* és resposta aquest és un llibre que hi és per satisfer una demanda _una pregunta. Si *Si són flors* és resposta, i encara que no en sapiguem la pregunta ni el qui, la resposta és que *sí* i és un *sí* matisat: gosaràs poder dir tant d'amor? Gosaré poder si són flors, podria respondre, que vol dir que ho gosaré, però que només ho gosaré així, si són flors.

Tot i la condició, tot i la frontera o el límit, allò que travessa el llibre no és una

negació oberta, sinó l'acció d'*afirmar*. Una acció vulnerable i precària i, per això mateix, resistent. Una acció que no només és dir *sí* perquè afirmar és, sobretot, dir que hi és _que la cosa existeix i que és. Miquel Bezares no parla d'un *no* que podria canviar (si fossin flors). Allò a què Miquel Bezares dota de realitat i allò a què diu que *sí*, allò que Miquel Bezares afirma no és només un *jo* enamorat o un *jo* que estima o un *jo* que desitja. Aquí hi ha un *jo* que és capaç d'atribuir una alteritat fonamental a través del llenguatge: aquell *jo* que diu *tu* a una persona, a una illa, a una flor; aquell *jo* que reconeix una flor, una illa, una persona en la seva absoluta i radical especificitat. I ell diu que

«a l'illa sabem que la flor pot ser única, i que hi ha verbs que només es poden conjugar en singular».

Aquest *jo* és solitari, a vegades, i fa pensar en el subjecte de què parla Martin Buber a *Jo i tu*. No és fonament ni essencial per si sol, aquell que aquí parla. Per saber que ell mateix existeix, per prendre consciència de com una flor desballesta i de com una flor et pot néixer dos cops, amb si mateix no en té prou. Descartes a part. Aquell que aquí parla és aquell que, amb pètals i espines, encarna la idea que al principi, si hi ha alguna cosa, hi ha *relació*. Aquell que parla de flors és aquell que està lligat a l'altre (que no vol dir que s'hagin diluït ni indeterminat) i és aquell que sap que l'altre és l'única possibilitat humana d'accés a un mateix. Com en el *Combray* de Proust en què «el que arribem a saber de les nostres [passions] només ho podem aprendre a través dels altres», a *Si són flors* l'altre no és només important, sinó també indispensable:

«hi havia, sota els teus dits si no em reconeixien, un deix de solitud inversemblant».

La veritat és un bluf sense l'altre. Un bluf que molesta i un bluf del perill i un bluf del defecte. L'altre, que no és una cosa, sinó un cos viu a qui dic cos o a qui dic flor, és aquell que em permet i em demana de sortir dels límits de mi mateix (i de la percepció de les flors que aquests límits m'imposen). D'aquí la radicalitat de *Si són flors*: la pregunta pel món i la pregunta per mi implica sempre la pregunta sobre l'altre. Per això *Si són flors* són flors d'amor i flors polítiques: perquè aquesta manera de prendre la paraula i d'adreçar-se a algú altre no és només una manera de fer llum a la intimitat de la fosca que amaga dos cossos; hi ha també, aquí, posicionament respecte la mena de manera de fer-s'ho amb el món i amb una de les poques certes: que aquest és un món compartit i que els altres hi són.

I aquest altre és l'espina dorsal d'un llibre que, amb flors diferents, amb flors discretes, amb flors petites, amb flors valentes, amb flors del mal o amb flors negríssimes parla d'un nus, d'un jo-i-tu que es desfulla i arrela, que s'asseca i floreix, que fa mal:

«el teu cos és, avui, una flor d'aigua, perquè em denegues el goig radical de trobar-nos»

I que, amb el mal, cura:

«d'entre les flors, la més obscura és la més bella. Perquè és a l'ombra del teu cos que sagna fosca el meu bes».

Si són flors és un llibre tot ell dirigit a *tu*. S'hi dirigeix a la primera part exultant ('Flòrula'), però que ja intueix trencadissa i, en els estralls, supervivència:

«hi havia, sota els teus dits [...] un fil que certitud, bestialment, descabdellava abans d'extingir-me o, encara pitjor, de sobreviure a la flama».

Es dirigeix a *tu* també en la mena d'emoció continguda o de seguretat descarada o d'incerta pau de la segona part ('Illa'):

«pots esperar en mi la confusió però mai l'afonia. Desfaré arrels per tu, i ho faré per amor».

I es dirigeix també a *tu* a la tercera part ('Deriva'), que és el moment en què la direcció es foravia amb un gir marítim i amb un gir d'una pena que, de tan esmolada, sembla gairebé una pena marchiana:

«navegar en un altre cos: vet aquí l'inútil trajecte que, tanmateix, em porta a tu».

Perquè també hi ha *tu* en la deriva i perquè aquesta mena d'amor si no es desviés segurament moriria. Perquè les línies, si són massa rectes, embafen. Perquè el zel és una cosa seriosa i a les coses serioses se les deixa tranquil·les, que no fos que una gàbia vingués a buscar un ocell (l'avís és de Kafka). Perquè l'esperit que vigila és l'esperit que en fuig, de la terra immoble. Perquè l'esperit que vigila no es deixa portar a la tranquil·la aigua mansa del port. S'estima més encolomar-se el destret i rebolcar-s'hi. Potser per això a les comes i als punts, al ritme dels mots, a les pauses, se'ls descol·loca: se'ls treu del seu lloc i se'ls transporta. Per treure de si i esdevenir de bell nou a una altra banda.

Així de potent i de dur. Tot i l'enrampada mística de Llull i l'èpica atlàntica de Verdagner, que encapçalen i clouen, així de pelades, les flors. Les flors a qui se'ls ha encomanat clarament i directa una tasca: que representin. Seran les flors, així, que parlaran de tu i de nosaltres:

«si una gota de sang del teu peu ha dit l'espina, ¿què no en dirà, del teu cos, la rosa entera?».

I encara més:

«és així: no en dubtis: la flor rara i concisa, potser rosa, potser encara pensament, ha ben representat, sempre, el teu percaç».

I de nou, però esquerdant la rigidesa de la tasca encomanada representar, polititzant novament allò de què parlen les flors de relació i assolint el clímax, penso, mitjançant la pregunta (i això diu molt):

«si mai no hem estat sols en aquesta contrada única, ¿pot un sol cos, com la flor, representar-nos?».

Febrer 2017